

Qualitative Analysis of the Experiences and Perceptions of Tehran Retirees from the Social Security Pension Fund

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Mahmoud Taheri Mehrbani ¹

Aesemeh Ghasemi ^{2*}

Alireza Kaldi ³

How to cite this article

Mahmoud Taheri Mehrbani, Aesemeh Ghasemi, Alireza Kaldi, Qualitative Analysis of the Experiences and Perceptions of Tehran Retirees from the Social Security Pension Fund, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 2019;3(2):245-255.

1. PhD Student, Sociology of Social Issues in Iran, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Assistant Professor, Department of Social Sciences and Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University (Corresponding Author)

3. Professor, Department of Social Sciences and Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: asemeh.ghasemi@srbiau.ac.ir

Article History

Received: 2019/03/28

Accepted: 2019/06/08

ePublished: 2019/06/21

ABSTRACT

Lifestyle in retirement is considered as one of the indicators affecting their living conditions and is necessary to improve their quality of life. Explaining and recognizing the status of the Social Security Pension Fund based on social, economic and cultural categories that affect the lives of retirees is the most important part of the process of reviewing their status. The purpose of this study is to analyze the experiences and perceptions of retirees from the Social Security Pension Fund. This study was conducted with a quantitative content analysis approach. A purposeful sample of 15 people was selected from among retirees living in Tehran who were over 60 years old. Data were collected and analyzed by in-depth interviews.

An in-depth analysis of the experiences and perceptions of Tehran retirees from the Social Security Pension Fund led to the identification and categorization of two main categories and four subcategories. The results showed that retirees have many complaints and criticisms about this organization, structure, implementation method, function, etc. that they want to be heard. Coherent organizational and administrative arrangements (structural category) with high executive guarantee and responding to the family needs of retirees and immediate change of their current living conditions (cultural category), have been among their most important concerns. On the other hand, the problems of retirees are not macro (structural) and legal and legislative (process) problems, but their problems are of organizational and cultural nature with two indicators of destiny (daily life) and livelihood that the Social Security Pension Fund should have in its executive system. Pay attention to them.

Keywords: Retirement, Social Security Pension Fund, Tehran.

تحلیل کیفی تجارب و ادراکات بازنشستگان شهر

تهران از صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی

محمود طاهری مهربانی^۱

دانشجوی دکتری، رشته جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

عاصمه قاسمی^۲*

استادیار گروه علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی (نویسنده مسئول)

علیرضا کلدی^۳

استاد گروه علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی

چکیده

شیوه زیستن در دوران بازنشستگی، به‌عنوان یکی از شاخص‌های موثر بر وضعیت معیشت آنان قلمداد شده و برای ارتقای کیفیت زندگی ایشان، لازم و ضروری است. در این میان تبیین و شناخت وضعیت صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی براساس مقوله‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی که بر زندگی بازنشستگان موثر است، مهم‌ترین بخش فرایند رسیدگی به وضعیت ایشان است. هدف این مطالعه تحلیل تجارب و ادراکات بازنشستگان از صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی است. این مطالعه با رویکرد تحلیل محتوای کمی انجام شد. نمونه ۱۵ نفره مبتنی بر هدف از میان بازنشستگان مقیم شهر تهران که بالاتر از ۶۰ سال عمر داشتند، انتخاب شدند. داده‌ها به روش مصاحبه عمیق جمع‌آوری و تحلیل شد.

تحلیل عمیق تجربیات و ادراکات بازنشستگان تهرانی از صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی، به شناسایی و دسته‌بندی دو مقوله اصلی و چهار زیرمقوله منتج شد. نتایج نشان داد که بازنشستگان نسبت به این سازمان، ساختار، شیوه اجرا، کارکرد و...، گلایه‌ها و نقدهای فراوانی دارند که مایلند شنیده شوند. تدارک و سازوکارهای تشکیلاتی و اداری منسجم (مقوله ساختاری) با ضمانت اجرایی بالا و پاسخگویی به نیازهای خانوادگی بازنشستگان و تغییر فوری وضعیت معیشت کنونی آنان (مقوله فرهنگی)، از جمله مهم‌ترین دغدغه‌های ایشان بوده است. از سوی دیگر، مشکلات بازنشستگان مشکلات کلان (ساختی) و حقوقی و قانون‌گذاری (فرایندی) نیست، بلکه مشکلات آنها از جنس سازمانی و فرهنگی با دو شاخص تقدیرگرایی (روزمره‌گی) و معیشتی است که باید صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی، در نظام اجرایی خود، به آنها توجه کند.

واژگان کلیدی: بازنشستگی، صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی، تهران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۱/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۱۸

*نویسنده مسئول: asemeh.ghasemi@srbiau.ac.ir

مقدمه

بازنشستگی دوره‌ای مهم از زندگی انسان‌هاست که همراه با تغییرات فیزیکی، روحی- روانی و اجتماعی- فرهنگی همراه است. این تغییرات منجر به تغییر در سبک زندگی و الگوهای رفتاری و کنشی بازنشستگان و خانواده‌های ایشان می‌شود. (۱) از دیدگاه سازمان بهداشت جهانی، شیوه معیشت بازنشستگان علاوه بر این که بر اصول تغذیه درست، رعایت بهداشت فردی، خواب و استراحت کافی و نیز تحرک مبتنی است، به شرایط اجتماعی- اقتصادی بیشتر متکی است. (۲)

از سویی دیگر، براساس پیش‌بینی‌های جمعیتی^۱، روندی نسبتاً قطعی در افزایش سالخوردگی^۲ و به تبع آن بازنشستگی، به چشم می‌خورد و این پدیده در دهه‌های اخیر، لزوم توجه به ارتقای شاخص‌های اجتماعی- اقتصادی و معیشتی را برای این قشر، دوچندان کرده است. براین اساس از جمله نیازهای اساسی ایشان، برخورداری از سلامت روحی و روانی سالم و کیفیت زندگی به همراه ارتقای وضعیت اقتصادی و معیشتی است. (۳)

از آنجا که مفهوم کیفیت زندگی بازنشستگان و وضعیت اقتصادی ایشان، مفهومی وابسته به نهادهای بالاسری و تامین‌کننده مانند: صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی است، بنابراین ارائه‌کنندگان خدمات به‌ویژه خدمات معیشتی و مالی، مستقیماً بر وضعیت زندگی بازنشستگان موثر هستند. از دیدگاه جامعه‌شناسی نیز، پرداختن به وضعیت صندوق‌های بازنشستگی برای بازنشستگان، منجر شده است که مفهوم «تامین اجتماعی» و نهادهای متولی آن در جامعه، مورد توجه بیشتری قرار گیرند (۳).

گفته‌های بالا در یافته‌های پژوهش‌های متعدد، تایید شده است. به-عنوان مثال در پژوهشی صالحی و همکاران در مطالعه‌ای کیفی نشان دادند که بازنشستگان موارد بی‌شماری را با سلامت خود مرتبط می‌دانند که از جمله آنها می‌توان به وضعیت معیشت خود، اشاره کرد. (۴) اسحاقی و همکاران نیز در مطالعه‌ای دیگر پی بردند که مفهوم شیوه زندگی به زعم بازنشستگان و سالمندان با وضعیت معیشت تداعی شده است. (۱) یافته‌های پژوهش «تاناک وانگ» و همکاران نیز نشان داد که بازنشستگان تابوانی براین باورند که حفظ زندگی آنها، ارتقای سلامت، حضور در فعالیت‌های اجتماعی، انجام فعالیت‌های بدنی و ورزشی و... با وضعیت معیشتی مرتبط است. (۵) بنابراین شناخت چالش‌های صندوق‌های بازنشستگی در جامعه، دغدغه‌های بسیار مهم و حیاتی برای بازنشستگان^۳ و سالخوردگان محسوب می‌شود. بابک و همکاران نیز نشان دادند که دوسوم بازنشستگان استان اصفهان وضعیت معیشتی در حد متوسط دارند (۶).

از سویی دیگر؛ از آنجا که یکی از ویژگی‌های مهم قرن حاضر، افزایش روزافزون تعداد افراد سالمند^۴ و بازنشسته است، بنابراین نه تنها تعداد مطلق آنان در حال افزایش بوده، بلکه سهم و نسبت آنها نیز در تامین کیفیت زندگی به گونه قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است، تا جایی که برخی از پژوهشگران معتقدند سالخوردگی و

۳ retired people

۴ Elder

۱ Demographic projections

۲ ageing

می‌تواند بر مناسب‌سازی مداخلات ارتقای سلامت در جوامع مختلف تأثیر قابل توجهی گذارد. هدف این مطالعه، تحلیل تجارب سالمندان از شیوه زندگی سالم بود. یافته‌های آنها نشان داد که دو طبقه اصلی رفتارهای ارتقادهنده سلامت سالمند متمرکز بر فرد و رفتارهای متمرکز بر جامعه بود که در قالب ۱۲ مضمون نمایانگر می‌شدند. در نتیجه رفتارهای شیوه زندگی سالم در سالمندان ایرانی بیشتر متأثر از ساختارهای نهادی و اجتماعی بوده است. در پژوهشی دیگر، هیو^۱ و همکاران (۱۳) تحقیقی با عنوان «نقش مسکن مناسب، ثروت مالی و رفاه اجتماعی در سبک زندگی خانوارهای مسن در چین با تأکید بر صندوق‌های بازنشستگی» انجام دادند. با توجه به نتایج این پژوهش، چین در تأمین شرایط مناسب برای زندگی بازنشستگان با چالش‌های بزرگی روبرو است. با توجه به تفاوت‌های منطقه‌ای، این تحقیق به بررسی میزان تأثیر مسکن مناسب، ثروت مالی و رفاه اجتماعی بر سبک زندگی بازنشستگان با وضعیت اقتصادی مختلف پرداخته است. نتایج هم‌چنین نشان داد که یک شکاف بزرگ شهری- روستایی بین مناطق شرقی، مرکزی و غربی چین وجود دارد. شرایط اقتصادی صندوق‌های بازنشستگی تأثیر وافر بر وضعیت بازنشستگان داشته و بر این اساس، سیاست‌های کلان متبادر از صندوق‌های بازنشستگی، دارای بیشترین اهمیت بوده است. موسویان‌انارکی و دیگران، در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر صندوق‌های بازنشستگی و راهکار مدیریت صحیح دارایی‌ها»، به بررسی عملکرد و وضعیت صندوق‌های بازنشستگی پرداختند. ایشان شرایط این صندوق‌ها را از نهادهای تأثیرگذار بر شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه می‌دانند، بررسی چالش عدم تعادل بین منابع و عملکرد صندوق‌های بازنشستگی، تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی در کنار سیاست‌ها و دخالت‌های دولت، عدم سرمایه‌گذاری مناسب و مدیریت صحیح در دارایی‌های صندوق و در یک کلمه بحران صندوق‌های بازنشستگی موضوعی مهم و اجتناب‌ناپذیر است و این بحران به گونه‌ای است که تمام صندوق‌های بازنشستگی ایران را در بر گرفته و صندوق‌ها را به سمت ورشکستگی سوق می‌دهد. دشمنگیر و همکاران نیز در رویکردی کیفی براساس مصاحبه با ۱۵ نفر سالمند، نشان دادند که اقدامات احتیاطی در زمینه شیوه زندگی سالمندان، مبتنی بر ساختارهای نهادی و خدماتی است بیشتر تا مقولیت. تیمونگ^۲ و همکاران نیز درباره زندگی سالمندان پژوهشی کیفی انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که برای داشتن یک زندگی با کیفیت در دوران بازنشستگی و سالمندی، ساختارهای اجتماعی خدمات‌رسان بسیار مهم و حیاتی هستند.

مواد روش‌ها

این مطالعه به روش تحلیل محتوا با رویکرد گرانهاپم انجام گرفته است. (۱۳) ۱۵ بازنشسته که سن آنها از ۶۰ سال به بالا بوده است، انتخاب شدند. ایشان از شناخت وضعیت خویش آگاه بودند و از سوی دیگر آمادگی خود را برای مطالعه اعلام کرده بودند. داده‌ها با روش مصاحبه عمیق جمع‌آوری گردید و پرسش‌ها در ابتدا به

بازنشستگی جمعیت‌های انسانی، مهم‌ترین چالش جمعیتی و اجتماعی پیش‌روی جوامع در قرن ۲۱ است.

در نگاهی کلی، نظام بازنشستگی کشور، در سال‌های اخیر به لحاظ ساختار، محتوا و روش‌های اجرایی دست‌خوش تغییرات فراوانی شده است که به دنبال این، روش‌های خدمت‌رسانی و توجه به معیشت بازنشستگان تا حدودی بهتر شده است. اما با وجود شواهد و یافته‌های پژوهشی کنونی، تحلیل تجارب و ادراکات بازنشستگان از صندوق بازنشستگی تأمین اجتماعی، نکته‌ای مهم هم برای بازنشستگان، هم برای سازمان‌های خدمت‌رسان مانند: بیمه‌های تأمین اجتماعی، خدمات بهداشتی و درمانی، صندوق‌های بازنشستگی در داخل کشور و... و هم برای اعضای خانواده و جامعه‌ای که بازنشستگان در آن زندگی می‌کنند، دارد. از سویی دیگر؛ بنابر گزارش‌های جهانی میزان رشد جمعیت سالمند به مراتب سریع‌تر از رشد کل جمعیت در جهان بوده است. بر این اساس، افزایش سالانه جمعیت در جهان ۱/۷ درصد در سال بوده که این رشد برای جمعیت بالای ۶۰ سال تمام دنیا ۲/۵ درصد در سال تخمین زده شده است (۷). در حال حاضر، سال ۲۰۱۸ تعداد کل سالمندان جهان را حدود ۷۰۰ میلیون نفر عنوان شده که در سال ۲۰۵۰ میلادی به ۲ میلیارد نفر خواهد رسید (۸).

در این میان، ایران کشوری است که استقرار پدیده سالمندی و بازنشستگی را تجربه می‌کند. آمار نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۰، جمعیت سالمندی بالای ۶۰ سال، حدود ۸٫۳ درصد کل جمعیت کشور را تشکیل می‌دادند (۹) و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۱۴۰۲، تعداد ایشان به ده میلیون نفر یعنی حدود ۱۰ درصد جمعیت کل کشور برسد (۱۰).

نگاهی به آمار کل افراد تحت پوشش صندوق‌های بازنشستگی کشور نشان می‌دهد که از حدود ۸۰ میلیون جمعیت کشور، ۵۵ میلیون آن زیر پوشش حداقل یکی از صندوق‌ها بوده‌اند که از بین آنها سهم صندوق تأمین اجتماعی بیش از ۴۱ میلیون نفر یعنی نزدیک به ۰/۷۵ کل نفقات اصلی و تبعی تحت پوشش صندوق‌های بازنشستگی است، در این میان سهم مستمیری‌بگیران به حدود ۶ درصد رسیده است (۱۱). با توجه به گفته‌های فوق، باید تجربیات و ادراکات بازنشستگان را در خصوص صندوق بازنشستگی تأمین اجتماعی احصا کرد تا برآیند تأثیر آن را بر وضعیت بازنشستگان ایرانی شناخت. پس پرسش محوری این است که تجربیات و ادراکات بازنشستگان شهر تهران منجر به شناخت بهتری نسبت به وضعیت عملکردی صندوق‌های بازنشستگی به ویژه صندوق بازنشستگی تأمین اجتماعی می‌شود؟

پیشینه پژوهش

فروغان و شاه‌بلاغی (۱۲) در پژوهشی با عنوان «ادراکات سالمندان از شیوه زندگی سالم: مطالعه‌ای کیفی»، به بررسی شیوه زندگی سالم به عنوان یکی از عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، منبع مهمی برای ارتقای وضعیت سالمندان پرداختند. تبیین و شناخت مفهوم شیوه زندگی سالم با توجه به وابستگی آن به ساختارها و عوامل اجتماعی،

^۲ Thiamwong

^۱ Hu

N	س. صراطی	۱۴
O	ب. دامغانی	۱۵

مقوله‌های پژوهش

مقوله‌های چهارگانه و زیرمقوله‌های آنها

مقوله ساختی: مقوله ساختی از نظریه عمومی پارسنز درباره کنش، که رابطه بین نظام‌های اندام‌واره، شخصیت، جامعه و فرهنگ را تبیین می‌کند، سرچشمه گرفته است. از نظر پارسنز تکامل مستلزم افزایش تفکیک‌پذیری در نظام‌های اندام‌واره، شخصیت، جامعه و فرهنگ و تیز افزایش پیچیدگی در هر یک از این نظام‌هاست. در نتیجه، به نظر وی فرایند توسعه تفکیک‌پذیری تکاملی ساخت‌ها و تخصصی شدن کارکردهاست. در این مقوله جوامع به دو دسته سازمان‌های سنتی و جدید تقسیم می‌شوند. سازمان‌های جهان سوم در زمره سازمان‌های سنتی و سازمان‌های پیشرفته در شمار سازمان‌های جدید قرار می‌گیرند. «نیل اسملسر» برای تمایز بین سازمان‌های سنتی و سازمان‌های وجود پیچیدگی و تفکیک‌پذیری را به کار می‌گیرد.

«ماریون لوی» ساخت سازمان‌ها را برحسب شش خصیصه منظم زیر مجزا می‌کند: ۱. تخصص واحدها؛ کلیه فعالیت‌های واحدها در سازمان‌های مدرن تخصصی است؛ ۲. ناخودبسنایی واحدها؛ افزایش تخصص در سازمان‌های مدرن باعث می‌شود که واحدها نتوانند خودبسا شوند؛ ۳. اخلاق فزاینده؛ در سازمان‌های مدرن حالت خویشاوندی از بین می‌رود و دولت و دولت‌مردان اخلاق جهانی کسب می‌کنند؛ ۴. تمرکزگرایی؛ با مدرن شدن سازمان‌ها، گرایش به تمرکزگرایی افزایش می‌یابد؛ ۵. ارتباطات؛ در سازمان‌های مدرن روابط براساس عقل‌گرایی، جهان‌شمولی، و ویژگی‌های کارکردی است؛ ۶. تمرکز مبادله؛ در سازمان‌های مدرن بازار مهم‌ترین وسیله مبادله است و اکثر مبادلات در بازار انجام می‌گیرد (۱۵).

مقوله فرهنگی: مقوله فرهنگی جنبه‌های پویای نوسازی را برحسب ایجاد تغییرات در ساخت هنجاری اجتماع، به ویژه مجموعه‌ای از ارزش‌ها که مانع و یا مشوق نوسازی می‌شوند، بررسی می‌کند. در این مقوله اهمیت متغیرهای ساختی انکار نمی‌شوند، بلکه ارزش‌های فرهنگی پیش‌تاز اساسی برای وصول به نوسازی سازمانی می‌شوند. طرف‌داران این مقوله به پیروی از نظریات «ماکس وبر»، سعی کرده‌اند مجموعه‌ای از ارزش‌های فرهنگی را که برای نوسازی سازمانی در حال توسعه ضروری می‌نمایند، مشخص کنند. مثلاً «الف پیریز»، براساس پژوهش خود درباره ارزش‌های مذهبی در شرق و بازدارنده آنها در توسعه اقتصادی، نتیجه‌گیری می‌کند که اصولاً آن نظام ارزشی که نظمی مذهبی و کناره‌گیری از دنیا را برای وصول به رستگاری توصیه می‌کند در برابر توسعه سازمان اجتماعی جدید و فن‌آوری دارای دیدی خصمانه است.

شکل دیگری از مقوله فرهنگی براساس متغیرهای مقوله‌های پارسنز استوار است. این مقوله یکی از بانفوذترین تحلیل‌های نظام فرهنگی در سازمان‌های سنتی و مدرن را ارائه کرده است. پارسنز چهار نوع ساخت هنجاری را مشخص کرده که عبارتند از: الگوی عام اکتسابی، الگوی محول عام؛ الگوی اکتسابی خاص و الگوی محول خاص. برت هوزلیتز که بیش از همه در این زمینه امعان نظر کرده،

صورت کلی و به تدریج به پرسش‌های محوری و موردی تقلیل یافتند. جهت تحلیل داده‌های به دست آمده، در ابتدا متن مصاحبه‌ها، پیاده شد، سپس کلمات، عبارات و جملات به عنوان واحدهایی که معنا داشتند، انتخاب شدند. پس از آن شروع به کدگذاری و طبقه بندی آنها شد. تمامی محورهای مصاحبه به تایید اساتید و صاحب‌نظران رسید و در نتیجه محورهای مصاحبه‌نامه از اعتبار صوری و محتوایی برخوردار بود.

در ابتدای راه، در جریان مطالعات اکتشافی و مصاحبه با خبرگان و صاحب‌نظران مرتبط، مقوله‌های اصلی پژوهش یا همان عوامل (فرهنگی، فرایندی، روانی و ساختی) استخراج شدند، سپس هر کدام از مقوله‌های چهارگانه به زیرمقوله‌هایی تبدیل شدند. در ادامه به منظور تحقق اهداف پژوهش، نمونه‌گیری قصدی (غیر احتمالی) و ملاکی بر مبنای آن صورت گرفت. در هر مطالعه پدیدارشناختی لازم است افرادی مورد مشاهده قرار گیرند که پدیده مورد نظر را تجربه کرده باشند. (۱۴) بنابراین افرادی انتخاب شدند که نسبت به پدیده مورد مطالعه دارای تجربه بودند.

مصاحبه‌ها تا زمان اشباع داده‌ها ادامه یافت تا زمانی که با افزایش تعداد مصاحبه‌ها نظر جدیدی از افراد یافت نشد و نظرات سایر مشارکت‌شوندگان همانند نظرات قبلی تکرار می‌شد. کدهای مشارکت‌کنندگان در این پژوهش در جدول شماره ۱، ارائه شده است، انتخاب شده و با آنها مصاحبه شد.

بعد از پایان یافتن مصاحبه‌ها با استفاده از راهبرد هفت مرحله‌ای کلابزی (خواندن دقیق همه توصیف‌ها و نظرات مهم شرکت‌کنندگان؛ استخراج عبارت‌های مهم و مرتبط با پدیده؛ مفهوم بخشی به جملات مهم استخراج شده؛ مرتب‌سازی شرکت‌کنندگان و مفاهیم مشترک؛ تبدیل نظرات استنتاج شده...)، داده‌ها مورد تحلیل قرار گرفت.

جدول شماره ۱، کدهای مصاحبه‌شوندگان را با ذکر اسامی مختصر و کد آنها نشان می‌دهد. تعداد کل مصاحبه‌شوندگان ۱۵ نفر بوده که در این تعداد فرایند مصاحبه به اشباع نظری رسید.

جدول ۱: جدول کد مصاحبه‌شوندگان با اسامی مختصر

ردیف	اسامی	کد مصاحبه شونده
۱	ح. رسولی	A
۲	ن. کرمی	B
۳	ق. محمدی	C
۴	ن. قنبری	D
۵	ل. محمدی	E
۶	ع.م. محمدی	F
۷	ق. حسینی	G
۸	م. حسینی	H
۹	ن. کیانی	I
۱۰	ع. غفاری	J
۱۱	م. نیابتی	K
۱۲	ک. کرمی	L
۱۳	ف. شیرازی	M

یافته‌ها

بخش توصیف

جدول ۲: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخگویان

متغیر	طبقات	فراوانی	درصد
جنس	مرد	۱۰	۶۶/۷
	زن	۵	۳۳/۳
سن	۶۰-۶۴ سال	۶	۴۰
	۶۵-۶۹ سال	۴	۲۶/۶
	۷۰-۷۴ سال	۲	۱۳/۴
	۷۵-۷۹ سال	۲	۱۳/۴
تحصیلات	بالای ۸۰ سال	۱	۶/۶
	کارشناسی	۸	۵۳/۳
	کارشناسی ارشد	۶	۴۰/۰
جمع کل	دکتر	۱	۶/۷
		۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۲، ویژگی‌های دموگرافیکی مصاحبه‌شوندگان را نشان می‌دهد. براین اساس بیشترین تعداد مصاحبه‌شوندگان مرد (۶۶/۷ درصد)، متعلق به گروه سنی ۶۰-۶۴ سال (۴۰ درصد) و دارای مدرک کارشناسی (۵۳/۳ درصد) بوده‌اند.

بخش تحلیل

داده‌های این پژوهش به صورت تحلیل محتوای آشکار مورد بررسی قرار گرفت. روش تجزیه و تحلیل در تحقیق تحلیل محتوا به چندین بخش تقسیم شد که عبارتند از:

بخش اول) واحدهای ثبت؛

بخش دوم) مضمون؛

بخش سوم) واحد محتوا یا زمینه؛

بخش چهارم) واحد محتوا متن؛

بخش پنجم) واحد شمارش.

واحدهای ثبت:

کلمات یا واژه‌ها معمولاً کوچک‌ترین واحدهای تحلیل محتوا به-شمار می‌آیند. در این بخش، کلمات کلیدی استخراج شده‌اند. براین اساس به سه بعد اصلی مطرح‌شده (جدول ۳ برای مقوله فرهنگی) در قالب کدگذاری‌های آشکار اشاره شده است.

واحدهای ثبت: کدگذاری محتوای آشکار

مقوله فرهنگی (فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی)

سازمان‌های اجتماعی توسعه یافته را با ویژگی‌های عام‌گرایی، جهت‌گیری اکتسابی، و تفکیک کارکردها معرفی می‌کند و سازمان‌های توسعه نیافته را با خصوصیات مغایر آن یعنی خاص-گرایی، جهت‌گیری انتسابی و تداخل کارکردها (۱۵).

مقوله روان‌شناختی: براساس چشم‌انداز، ایجاد سلسله تغییراتی مطلوب در ساخت شخصیت افراد ممکن است زیرمایه فرایند نوسازی سازمانی نظامی معین باشد. در اینجا تأکید الگوهای تغییر در نظام اعتقادات و خصوصیات شخصیتی است. نوسازی سازمانی، برحسب شی طولی، استعداد روانی مثبت یا نشانه‌ای از نگرش‌های نو است. «دیوید مک کلند» عوامل پویای نوسازی را برحسب پرورش مخاطب، که انگیزه‌های کسب موفقیت را تحریک و یا مانع می‌شود و نهایتاً به توسعه یا توسعه‌نیافتگی اقتصادی سازمانی می‌انجامد، توضیح می‌دهد. برطبق نظر او، توسعه اقتصادی هر کشور نه تنها باید برحسب متغیرهای اقتصادی، نظیر میزان تشکیل سرمایه ارزیابی گردد، بلکه مقوله نیاز به کسب موفقیت نیز از اهمیت فراوانی برخوردار است. نکته اساسی نظریه «مک کلند» این است که وجود سطح بالای نیاز به کسب موفقیت، افراد مبتکر و فعال را پرورش خواهد داد که آنها نیز می‌توانند توسعه سریع اقتصادی را باعث گردند. به عبارت دیگر، نیاز به کسب موفقیت و پیروسی ذهنی است که تغییر در ذهن را ایجاد می‌کند. در واقع مقوله اصلی و کلیدی در توسعه و پیشرفت، خطرکردن است، مقوله‌ای که معمولاً در رهبران سازمان‌های اقتصادی دیده می‌شود (۱۵).

مقوله فرایندی: مقوله فرایند به عواملی نظیر ارتباطات، شهری شدن، صنعتی شدن، دنیایی شدن و غربی شدن نظر دارد و بر آن است که وجود این عوامل ممکن است زنجیره توسعه‌نیافتگی سازمانی را در کشورهای در حال توسعه از هم بگسلاند و آنها را به جانب رشد و توسعه هدایت کند.

«ویلبر شرام» بدون شک، بیشترین سهم را درباره بیان اهمیت و سایل ارتباط جمعی در توسعه ملی داشته است. طبق نظر او میزان اطلاعات لازم به قدری وسیع است که سازمان‌های در حال توسعه تنها با استفاده موثر از سایل ارتباط جمعی می‌توانند اطلاعات لازمی را که جدول زمانی توسعه تقاضا می‌کند به دست آورند.

«جرالد بریز» به رابطه متقابلی میان شهری شدن و وضعیت اقتصادی معتقد است. دنیایی شدن فرایند دیگری است که از آن نیز همچون مقوله محرک نام برده می‌شود. از نظر «دونالد اسمیت» (۱۹۷۸) دنیایی شدن شاید موثرترین فرایندی است که تغییرات اجتماعی - فرهنگی را در سازمان‌های در حال توسعه موجب می‌گردد. فرایند غربی شدن، به تبلیغ و انتشار عقاید، نظام‌های قانونی و فلسفی و سبک زندگی و فرهنگی غربی در جوامع اشاره دارد. روند فوق بر فرایندهای موجود در جامعه تأثیرگذار بوده و ممکن است نتایجی غیر از نتایج مورد انتظار را رقم بزنند (۱۵).

^۱ Recording units

جدول ۳: جدول کلمات کلیدی به کار برده شده با روش تحلیل محتوای ساختی در خصوص مقوله فرهنگی

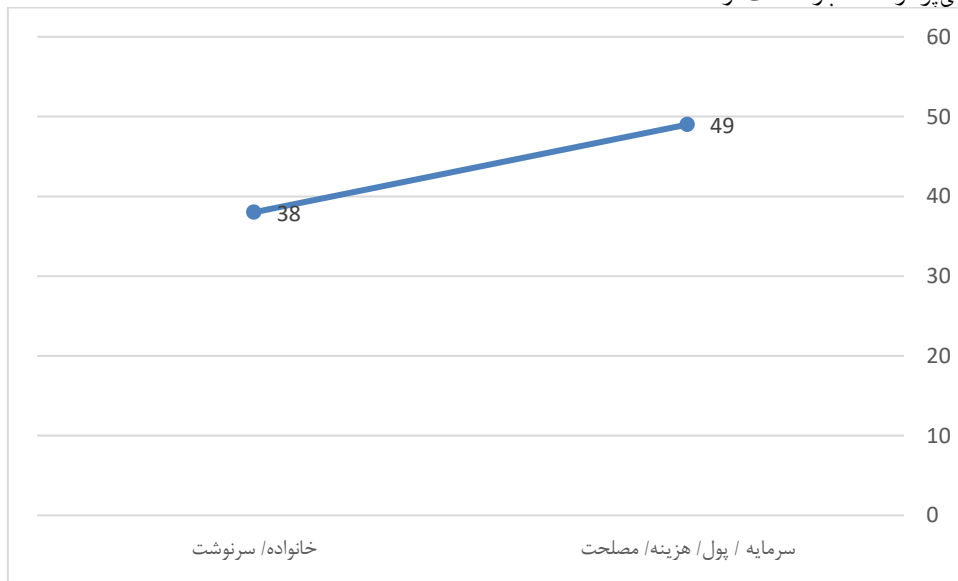
ردیف	واحد‌های کلمات	ثبت یا فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	سرمایه	۲۴	۲۷/۵۸
۲	خانواده	۲۰	۲۲/۹۸
۳	هزینه	۱۹	۲۱/۸۳
۴	مصلحت	۶	۶/۹
۵	سرنوشت	۱۸	۲۰/۶۸
-	جمع کل	۸۷	۱۰۰/۰

جدول ۴: جدول تلخیص کلمات کلیدی به کار برده شده در خصوص مقوله فرهنگی

ردیف	واحد‌های کلمات	ثبت یا فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	سرمایه / پول / هزینه / مصلحت	۴۹	۵۶/۳۲
۲	خانواده / سرنوشت	۳۸	۴۳/۶۸
-	جمع کل	۸۷	۱۰۰/۰

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول شماره ۳، زیر مقوله‌های مقوله فرهنگی شامل ۵ مورد است که بیشترین درصد را کلمه سرمایه/ پول با ۲۴ مورد (۲۷/۵۸) و کمترین آنها کلمه مصلحت با ۶ مورد (۶/۹) را به خود اختصاص داده است. براساس این جدول درمی‌یابیم که ۵ واژه بنیادی در خصوص مقوله فرهنگی از نظر صاحب‌نظران وجود دارد. جدول شماره ۴، به تلخیص زیرمقوله‌های مقوله فرهنگی می‌پردازد که عبارت است از:

با توجه به جدول شماره ۴ که تلخیص شده کلمات مبنایی مرتبط با مقوله فرهنگی است، در می‌یابیم که کلماتی نظیر: سرمایه/ پول و هزینه/ مصلحت باهمدیگر قابل جمع شدن هستند که به‌طور کلی در قالب یک طبقه بدان‌ها اشاره شده است. براین اساس بیشترین تأکید به طبقه اول با ۴۹ مورد (۵۶/۳۲) و کمترین تأکید بر طبقه دوم یا خانواده/ سرنوشت با ۳۸ مورد (۴۳/۶۸) بوده است.

نمودار ۱: نمودار تلخیص کلمات کلیدی به کار برده شده در خصوص مقوله فرهنگی

ردیف	ارتباط سازمانی	درصد فراوانی نسبی
۵	۳	۴/۶۱
-	جمع کل	۶۵

مقوله ساختی

جدول ۵: جدول کلمات کلیدی به کار برده شده با روش تحلیل محتوای ساختی در خصوص مقوله ساختی

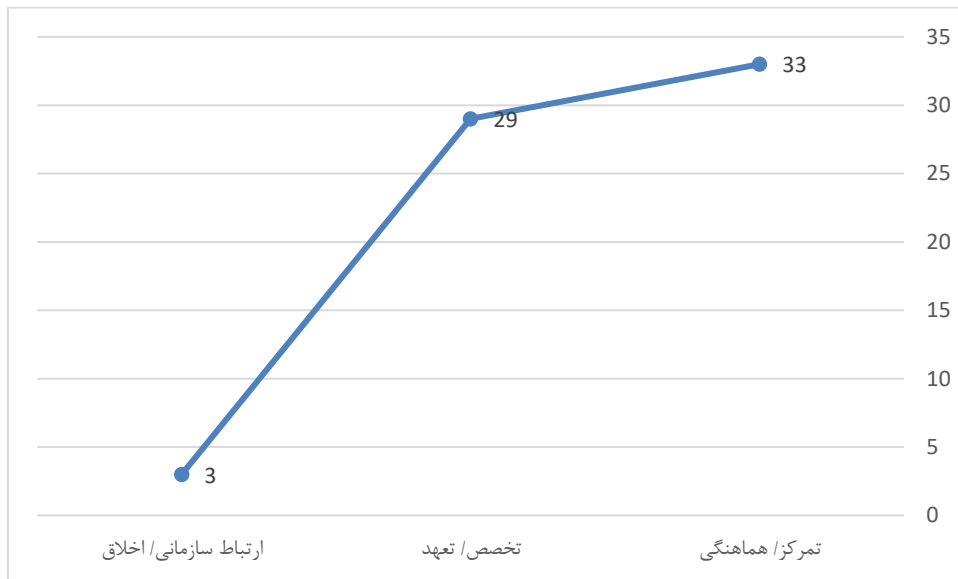
ردیف	واحد‌های کلمات	ثبت یا فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	تمرکز	۲۶	۴۰/۰
۲	تخصص	۲۱	۳۲/۳۰
۳	تعهد	۸	۱۲/۳۰
۴	هماهنگی	۷	۱۰/۷۶

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول شماره ۵، زیرمقوله‌های مقوله ساختی شامل ۵ مورد است که بیشترین درصد را کلمه تمرکز با ۲۶ مورد (۴۰/۰) و کمترین آنها کلمه ارتباط سازمانی با ۳ مورد (۴/۶۱) را به خود اختصاص داده است. براساس این جدول درمی‌یابیم که ۵ واژه بنیادی در خصوص مقوله ساختی از نظر صاحب‌نظران وجود دارد. جدول شماره ۶، به تلخیص زیرمقوله‌های مقوله ساختی می‌پردازد که عبارت است از:

جدول ۶: جدول تلخیص کلمات کلیدی به کار برده شده در خصوص مقوله ساختی

با توجه به جدول شماره ۶ که تلخیص شده کلمات مبنایی مرتبط با مقوله ساختی است، در می یابیم که کلماتی نظیر: تمرکز و هماهنگی و نیز تخصص و تعهد با هم دیگر قابل جمع شدن هستند که به طور کلی در قالب طبقات عام تر بدانها اشاره شده است. براین اساس بیشترین تاکید به طبقه اول با ۳۳ مورد (۵۰/۷۶) و کمترین تاکید بر طبقه سوم با ۳ مورد (۴/۶۱) بوده است.

ردیف	واحد های کلمات	ثبت یا فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	درصد
۱	تمرکز/ هماهنگی	۳۳	۵۰/۷۶	
۲	تخصص/ تعهد	۲۹	۴۴/۶۰	
۳	ارتباط سازمانی/ اخلاق	۳	۴/۶۱	

نمودار ۲: نمودار تلخیص کلمات کلیدی به کار برده شده در خصوص مقوله ساختی

صاحب نظران وجود دارد. جدول شماره ۸، به تلخیص زیرمقوله های مقوله فرایندی می پردازد که عبارت است از:

مقوله فرایندی

جدول ۷: جدول کلمات کلیدی به کار برده شده با روش تحلیل محتوای ساختی در خصوص مقوله فرایندی

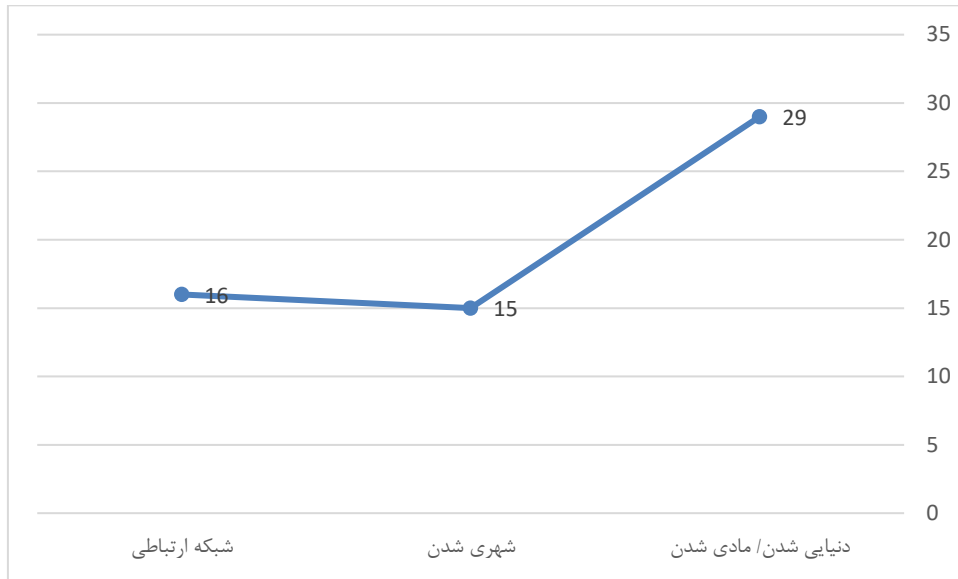
ردیف	واحد های کلمات	ثبت یا فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	درصد
۱	دنیایی شدن/ مادی شدن	۲۹	۴۸/۳۴	
۲	شهری شدن	۱۵	۲۵/۰	
۳	شبکه ارتباطی	۱۶	۲۶/۶	
-	جمع کل	۳۰	۱۰۰/۰	

جدول ۸: جدول کلمات کلیدی به کار برده شده با روش تحلیل محتوای ساختی در خصوص مقوله فرایندی

ردیف	واحد های کلمات	ثبت یا فراوانی مطلق	فراوانی نسبی	درصد
۱	مشارکت و ارتباطات	۱۶	۲۶/۶	
۲	دنیایی شدن	۲۱	۳۵/۰	
۳	مادی شدن	۷	۱۱/۶	
۴	شهری شدن	۱۵	۲۵/۰	
-	جمع کل	۶۰	۱۰۰/۰	

با توجه به جدول شماره ۸ که تلخیص شده کلمات مبنایی مرتبط با مقوله فرایندی است، در می یابیم که کلماتی نظیر: دنیایی شدن و مادی شدن باهم دیگر قابل جمع شدن هستند که به طور کلی در قالب طبقات عام تر بدانها اشاره شده است. براین اساس بیشترین تاکید به طبقه اول با ۲۹ مورد (۴۸/۳۴) و کمترین تاکید بر طبقه دوم با ۱۵ مورد (۲۵/۰) بوده است.

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول شماره ۷، زیر مقوله های مقوله فرایندی شامل ۴ مورد است که بیشترین درصد را کلمه دنیایی شدن با ۲۱ مورد (۳۵/۰) و کمترین آنها کلمه مادی شدن با ۷ مورد (۱۱/۶) را به خود اختصاص داده است. براساس این جدول در می یابیم که ۴ واژه بنیادی در خصوص مقوله فرایندی از نظر

نمودار ۳: نمودار تلخیص کلمات کلیدی به کار برده شده در خصوص مقوله فرایندی

صاحب نظران وجود دارد. جدول شماره ۱۰، به تلخیص زیرمقوله‌های مقوله روانی می‌پردازد که عبارت است از:

مقوله روانی

جدول شماره ۱۰: جدول تلخیص کلمات کلیدی به کار برده شده در خصوص مقوله روانی

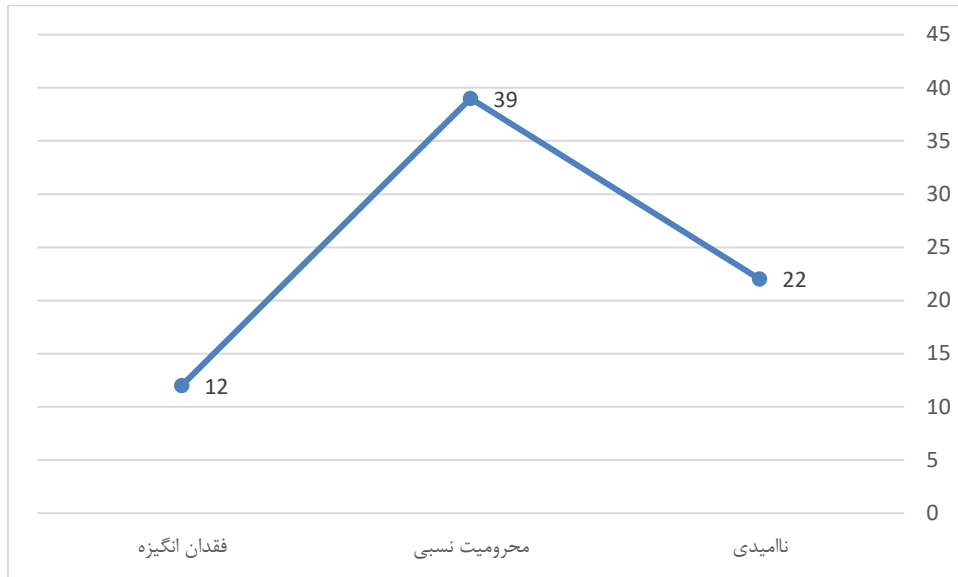
ردیف	واحد‌های ثبت کلمات	یا فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	ناامیدی	۲۲	۳۰/۱۳
۲	محرومیت نسبی	۳۹	۵۳/۴۲
۳	فقدان انگیزه	۱۲	۱۶/۴۳
-	جمع کل	۷۳	۱۰۰/۰

با توجه به جدول شماره ۱۰ که تلخیص شده کلمات مبنایی مرتبط با مقوله روانی است، در می‌یابیم که کلماتی نظیر: سرخوردگی و مقایسه باهمدیگر قابل جمع شدن هستند که به‌طور کلی در قالب طبقات عام‌تر (محرومیت نسبی) بدان‌ها اشاره شده است. براین اساس بیش‌ترین تاکید به طبقه دوم با ۳۹ مورد (۵۳/۴۲) و کم‌ترین تاکید بر طبقه سوم با ۱۲ مورد (۱۶/۴۳) بوده است.

جدول ۹: جدول کلمات کلیدی به کار برده شده با روش تحلیل محتوای ساختی در خصوص مقوله روانی

ردیف	واحد‌های ثبت کلمات	یا فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	ناامیدی (نسبت به آینده)	۲۲	۳۰/۱۳
۲	مقایسه (مداوم با)	۲۱	۲۸/۷۶
۳	دیگران	۱۲	۱۶/۴۳
۴	بی‌انگیزگی سرخوردگی	۱۸	۲۴/۶۵
-	جمع کل	۷۳	۱۰۰/۰

با توجه به نتایج به‌دست آمده از جدول شماره ۹، زیر مقوله‌های مقوله روانی شامل ۴ مورد است که بیش‌ترین درصد را کلمه ناامیدی با ۲۲ مورد (۳۰/۱۳) و کم‌ترین آنها کلمه بی‌انگیزگی با ۱۲ مورد (۱۶/۴۳) را به‌خود اختصاص داده است. براساس این جدول درمی‌یابیم که ۴ واژه بنیادی در خصوص مقوله روانی از نظر

نمودار ۴: نمودار تلخیص کلمات کلیدی به کار برده شده در خصوص مقوله روانی

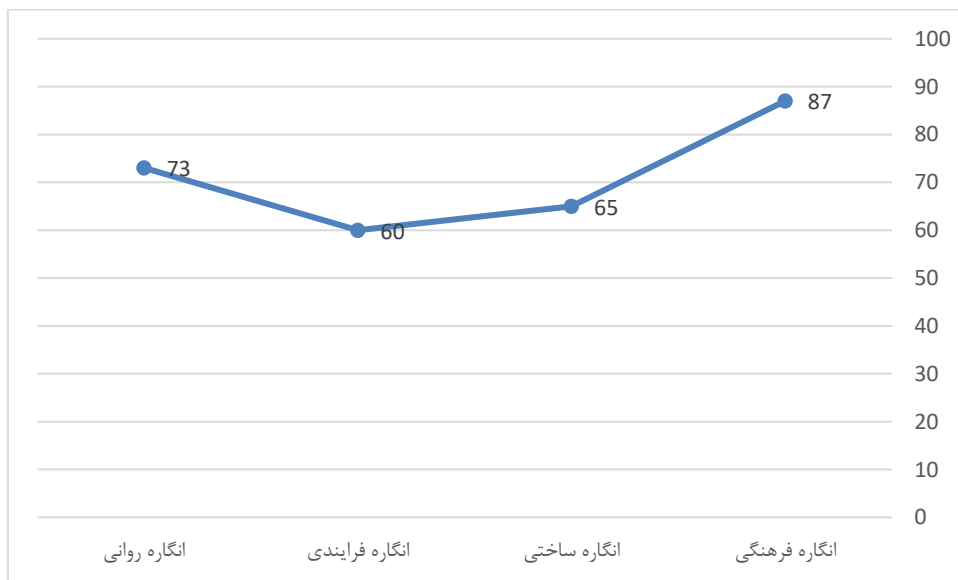
۲۱/۰۵	۶۰	مقوله فرایندی	۳
۲۵/۶۱	۷۳	مقوله روانی	۴
۱۰۰/۰	۲۸۵	جمع کل	

جمع‌بندی مقوله‌ها

جدول ۱۱: جدول مقوله‌های پژوهش

ردیف	مقوله‌ها چهارگانه	فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی
۱	مقوله فرهنگی	۸۷	۳۰/۵۲
۲	مقوله ساختی	۶۵	۲۲/۸۰

با توجه به نتایج جدول شماره ۱۱ که وضعیت مقوله‌های چهارگانه را با عنایت به زیرمقوله‌های آنان در پاسخ‌های صاحب‌نظران نشان می‌دهد، واضح است که بیش‌ترین و پررنگ‌ترین زیرمقولات به مقوله فرهنگی با ۸۷ مورد (۳۰/۵۲) اختصاص یافته است.

نمودار ۵: نمودار مقوله‌های پژوهش

مضمون‌ها، جملاتی که به عناصر قلیل تقسیم‌ناپذیر هستند، به همان صورت اصلی خود آورده شده است و جملاتی که قابل ادغام و ترکیب هستند در همدیگر ترکیب شده که به‌طور کلی، جدول شماره ۱۲ بیان‌گر آن می‌باشد.

واحد محتوا یا زمینه در این بخش مجموعه‌ای که آن واحد در درون آن قرار می‌گیرد، معنی می‌یابد. هم‌چنین در این مرحله به تلخیص‌سازی بیشتر و رفع کلمات و یا جملات متضاد پرداخته می‌شود. با توجه به جدول

واحد محتوا متن^۱

اگر واحد ثبت کوچک‌ترین واحد در تحلیل محتوا است، واحد محتوا، بزرگ‌ترین آن است. در بعضی از موارد محتوا زمینه کل متن مورد تحلیل را در برمی‌گیرد. به عبارت دیگر باید مضمون‌ها، کلمات کلیدی و واحدهای ثبت در قالب مجموعه وسیعی که در آن جای دارد، معنی‌دار شوند. براین اساس، مصاحبه‌شوندگان بستر گسترده‌ای را مد نظر قرار می‌دهند با نام مسائل فرهنگی، معیشتی و سعی دارند در لابلای جملات به‌نحوی به مسائل فرهنگی، اجتماعی و البته اقتصادی اشاره کنند و سپس ربط منطقی بین این مسائل با سایر مسائل با موضوع خاص مطرح‌شده در آن سخنرانی بیابد، بنابراین واحد متن در نظر مصاحبه‌شوندگان، بیشتر مسائل فرهنگی، معیشتی بوده و تمامی موارد ذکر شده به‌نحوی به آن پیوند خورده است.

واحد شمارش^۲

در این بخش، می‌بایست تولید نهایی کدگذاری به‌صورت عددی در بیاید. واحد شمارش را نمی‌توان به‌سادگی تعیین نمود، اما جهت پیشبرد این هدف می‌توان واحدهای ثبت را به پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته تبدیل تا تاثیر واحد شمارش مشخص گردد.

جدول ۱۳: جدول کدبندی مقوله‌ها و زیر مقوله‌ها

ردیف	مقوله‌ها (متغیرها)	شاخص‌ها	کدها
۱	مقوله فرهنگی (C)	مصلحت-گرایی	خانواده گرایی
		تمرکزگرایی	
		تخصیص	
۲	مقوله ساختی (S)	واحدها	خیلی زیاد=۱
		اخلاق فزاینده	زیاد=۲
		جهانی	متوسط=۳
		دنیایی شدن	کم=۴
۳	مقوله فرایندی (P)	شهری شدن	خیلی کم=۵
		شبکه ارتباطی	
		افزایش	
		ناامیدی	
		محرومیت نسبی	
۴	مقوله روانی (PS)	فقدان انگیزه-های موفقیت	

جدول شماره ۱۳، معرف‌ها و کدهای مقولاتی که در جریان تحلیل محتوای کمی به‌دست آمده‌اند را نشان می‌دهد. براین اساس، محورهای استخراج شده به‌عنوان معرف و کدهای آن‌ها نیز با توجه به معرف‌ها در نظر گرفته شده است.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش بازنمایی ادراکات و تجربیات زیسته بازنشستگان شهر تهران درباره صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی است. این یافته‌ها بر بروز، تشدید و تاثیرات منفی عدم توجه به وضعیت معیشتی بازنشستگان حکایت دارد. نتایج این پژوهش نشان داد برخلاف کلی‌گویی‌های موجود در بسیاری از مطالعات قبلی، در زمینه چالش‌های زندگی افراد بازنشسته، رویکرد صندوق بازنشستگی اثرگذار بوده است و ضرورت شناسایی ادراکات و تجربیات زیسته بازنشستگان نسبت به نقص خدمات موجود از سوی این سازمان، انکارناپذیر است. اشتباه بزرگ آن است که این سازمان بر فرایندها و تغییر قوانین متکی است اما تقاضای بازنشستگان تغییر وضعیت معیشت از که با تغییر قوانین و فرایندها خیلی امکان‌پذیر نیست.

از نظر بازنشستگان، اولین راهکار ممکن برای غلبه بر مشکلات معیشتی، تغییرات سریع ساختاری و رویکردی بوده است. دیدگاه‌های بازنشستگان مشارکت‌کننده در این طرح پژوهشی، در بردارنده نکاتی بود که به نظر می‌رسد در صورت کم‌توجهی به چالش‌های موجود و محتمل، دورنمای چندان مناسبی برای سازمان تامین اجتماعی ترسیم نشود.

از یک دیدگاه کلی، نباید فراموش کرد که حمایت‌های اجتماعی و درعین‌حال قوانین مرتبط با سالمندان و بازنشستگان دو موضوع اصلی در جهت حمایت از سالمندان به‌عنوان یکی از اقشار آسیب‌پذیرتر در جامعه است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد. تاجایی که بررسی مشکلات حقوقی بازنشستگان، شامل ابعاد گوناگونی است که لازم است در زمینه‌های بازنشستگی، رفاهی، خدمات درمانی و بهداشت، اوقات فراغت و سایر ابعاد اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد، به‌طوری که این موارد جزو حقوق سالمندان محسوب شود و امکان مطالبه‌گری برای آنان را فراهم کند. از این‌رو، توجه به مسائل گوناگون بازنشستگان اعم از معیشت و تکریم سالمندان از جمله بازنشستگان و هم‌چنین افرادی که تحت پوشش نهادهای حمایتی همچون کمیته امداد و بهزیستی برای توانمندسازی و درمان هستند، سلامت، رفاه، توانمندسازی، زندگی همراه با منزلت اجتماعی و نظیر آن به شکل الزام‌آور حقوقی و قانونی و خروج از نگاه حمایتی صرف به آن‌ها از جمله مسائل مهمی است که باید مورد توجه قرار گیرد.

اما با عنایت به نتایج پژوهش، قبل از قانون‌گذاری، ارائه هرگونه لایحه و...، مشکلات بازنشستگان اجتماعی - فرهنگی است. به عبارت بهتر و گویاتر؛ بازنشستگان در خصوص دو موضوع مهم اجتماعی و فرهنگی بیش از همه چیز دغدغه دارند: ۱- مصلحت-گرایی و ۲- خانواده گرایی.

تمامی وضعیت کنونی بازنشستگان بر محور مصلحت‌اندیشی ایشان در مورد شرایط قرار گرفته است. ایشان در تمامی امور به فکر مصلحت وضعیت خود هستند که بهبودی حاصل آید. اگر هم قانونی وضع می‌شود و یا شعاری در قالب خبری منتشر می‌شود، ایشان به

^۲ Enumeration Unit^۱ Content Unit

5. Shaghi SR, Farajzadegan Z, Babak A. [Design of elderly Lifestyle questionnaire (Persian)]. Payesh. 2009; 9 (1): 91-99.
6. Babak A, Davari S, Aghdak P, Pirhaji O. [Assessment of healthy lifestyle among elderly in Isfahan, Iran (Persian)]. Iran Journal of Isfahan Medical School. 2011; 29 (149): 1065-74.
7. Adecco. (2018). Using technology to bolster participation in social protection: Lessons from Uruguay and Chile.
8. Bahler, K. (2018). The 20 highest-paying job skills for freelancers right now. New York, NY, Meredith Corporation.
9. Statistical Center of Iran. Iranian Population and Housing Census: 2011. 2014 [cited 2014 Dec. 21]. Available from: <http://www.amar.org.ir/Default.aspx?tabid=76>
- 5.
10. Mostafavi F, Abedi H, Mohd H. Condition Affecting the Elderly Primary Health Care in Urban Health Care Centers of Iran. Research Journal of Medical Sciences. 2009; 3 (6): 202-213.
11. Mousavian Anaraki, Seyed Alireza; Tamaski Bidgoli, Massoud and Rahimi, Fatemeh. (1399). The Impact of Macroeconomic Variables on Pension Funds and Proper Asset Management Strategy. Second International Conference on Innovation in Business Management and Economics.
12. Foroughan and Shahbalaghi. (1394). The elderly 's perception of a healthy lifestyle: A qualitative study. Journal of Aging. Volume 10. Number 4.
13. Hsieh HF, Shannon SE. Three approaches to qualitative content analysis. Qualitative Health Research. 2005; 15 (9): 1277-88.
14. Bazargan, Abbas (1393). Introduction to qualitative research methods and a combination of common approaches in behavioral sciences. Tehran: Didar Publishing.
15. Lahsaiezade, A. (2004). Sociology of Development. Shiraz: Payame Noor University Press.

این فکر می‌کنند که به مصلحت آنان است یا خیر. به نظر می‌رسد که این شاخص فرهنگی - اجتماعی که بیشتر بر بعد مادی تأکید دارد، نشان از وضعیت بفرغم سالمندان و بازنشستگان باشد و تمام آنچه اتفاق می‌افتد را بر حسب منفعت مادی و سود برای آنان در نظر می‌گیرند و یا خیر. شاخص دوم که خانواده‌گرایی است. بر بعد رفاه و کیفیت زندگی، تأکید دارد. به نظر می‌رسد که دغدغه اصلی بازنشستگان قبل خود ایشان، خانواده‌های ایشان است که مورد توجه قرار نگرفته‌اند و یا نقشی بسیار کم‌رنگ در تصمیم‌گیری‌های صندوق ایفا می‌کنند.

یکی دیگر از نگرانی‌هایی که بازنشستگان در تجارب خود درباره آن سخن گفتند، مقوله روحی - روانی است. وضعیت بفرغم معیشتی، همراه با ناامیدی و بی‌انگیزگی مفرط نسبت به آینده‌ای مهیم، افزایش محرومیت نسبی و مقایسه خود با دیگران و فقدان انگیزه موفقیت عجین شده و این وضعیت را تشدید کرده است. از سویی دیگر وجود شبکه ارتباطی ضعیف، قانون‌گذاری سطحی و بعضاً بی - ارتباط و کارشناسی نشده (مقوله فرایندی) و تمرکزگرایی شدید، تصمیم‌گیری بالا به پایین، عدم خودبسامی واحدهای زیر مجموعه صندوق و... (مقوله ساختی)، موجب شده است تا وضعیت بازنشستگان بسیار بفرغم‌تر از چندین سال قبل باشد.

در یک نگاه کلی، به نظر می‌رسد در فرایند احصا ادراکات و تجربیات بازنشستگان، ماهیتاً و یا به لحاظ اجرا، در برخی از مقوله‌ها همانند: فرهنگی - معیشتی، شرایط به گونه‌ای مطلق - گراست. هدف‌گذاری برای از بین بردن مشکلات معیشتی بازنشستگان، معرفی برنامه‌های شفاف و کاربردی در این زمینه و... دلیلی بر این مدعاست. پرواضح است که نمی‌وان مطلق‌گرایانه اندیشید اما ضرورت دارد با توجه به تجارب یاد شده، در بحث فرهنگی - معیشتی واقع‌بینانه‌تر ورود پیدا کرد.

References

1. Eshaghi SR, Shahsanai A, Mellat M. [Assessment of the physical activity of elderly population of Isfahan, Iran (Persian)]. Journal of Isfahan Medical School. 2011; 29 (147): 939-46.
2. Hekmatpoue D, Shamsi M, Zamani M. [The effect of healthy lifestyle educational programs on the quality of life of the elderly in Arak (Persian)]. Arak Medical University Journal. 2013; 16 (72): 1-11.
3. Mousavi, Mirtaher and Mohammadi, Mohammad Ali. (1388). Concepts and theories of social welfare. Tehran: Danjeh.
4. Salehi L, Taghdisi M, Ghasemi H, Shokervash B. [To identify the facilitator and barrier factors of physical activity among elderly people in Tehran (Persian)]. Iranian Journal of Epidemiology. 2010; 6 (2): 7-15.